

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Департамент професійної освіти
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»
Департамент освіти і науки Дніпропетровської обласної державної адміністрації
Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти
у Дніпропетровській області
Криворізький професійний гірничо-технологічний ліцей

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Підготовка конкурентоздатних фахівців: виклики сучасності»

25-26 квітня 2018 року

ТОМ 1

Кривий Ріг, 2018

УДК 377.3.091.21:331.5

ББК 74.56+65.240

Т 33

Рекомендовано до друку Вченою радою Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (протокол № 2 від 17.04.2018 р.)

Рекомендовано до друку педагогічною радою Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею (протокол № 5 від 20.04.2018 р.)

Рецензенти:

Олійник Віктор Васильович, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАН України

Щербак Ольга Іванівна, доктор педагогічних наук, доцент, член-кореспондент НАПН України

Редакційна колегія:

Сергеева Л. М., д-р пед. наук, проф. (голова), Бондарчук О.І., д-р психол. наук, проф.; Василенко В. М., заслужений працівник освіти; Демура А. Л, канд. тех. наук; Лукіна Т.О., д-р наук з держ. управл. проф.; Пятничук Т.В., канд. пед. наук; Сидоренко В.В., д-р пед. наук, доц.; Сиротюк В. Г., заслужений працівник освіти; Стойчик Т. І., канд. пед. наук

Підготовка конкурентоздатних фахівців: виклики сучасності:

зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., Кривий Ріг, 25 – 26 квітня 2018 р./ за заг. ред. Л. М. Сергеевої, Т.І.Стойчик – Кривий Ріг: КПГТЛ, 2018. – том 1. 406 с.

У збірнику подано доповіді учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Підготовка конкурентоздатних фахівців: виклики сучасності». Видання розраховане на керівних кадрів закладів професійної освіти, наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників, докторантів, аспірантів, слухачів та студентів.

Статті подано в авторській редакції.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

© УМО НАПН України, 2018

© КПГТЛ, 2018

© Колектив авторів, 2018

8. Юдічева О. П. Компетентнісний підхід до підготовки товарознавців-комерсантів під час викладання дисципліни «Безпека харчових продуктів» / О. П. Юдічева, Н. О. Кузнецова, З. Я. Котова. [Електронний ресурс] – Електрон. дані. – Режим доступу: <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/1882>. – Загол. з екрану.

9. Лунячек В. Е. Компетентнісний підхід як методологія професійної підготовки у вищій школі / В. Е. Лунячек // Публічне управління: теорія та практика. – 2013. – Вип. 1. – С. 155-162.

Давидова С.В.

аспірантка

*Мелітопольського державного педагогічного
університету імені Б. Хмельницького,
м. Мелітополь, Запорізька область*

СТРУКТУРНІ СКЛАДОВІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧИТЕЛЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Анотація. *В статті проводиться теоретичний аналіз професійної компетентності учителя образотворчого мистецтва та розгорнуто висвітлюються її структурні складові. Автор наголошує на необхідності додаткових наукових досліджень, що мають бути направлені на уточнення та доповнення структурних складових професійної компетентності учителя образотворчого мистецтва і віднаходження більш ефективних форм та методів її формування.*

Ключові слова: *компетентність, професійна компетентність учителя образотворчого мистецтва, структурні складові професійної компетентності учителя образотворчого мистецтва.*

Основний виклад матеріалу. В сучасній педагогічній практиці в період реформування вітчизняної освіти і світового освітнього простору від учителів образотворчого мистецтва вимагають виховання компетентної, естетично розвинутої, творчо сформованої особистості, що несе у собі розуміння високих норм художньої краси та дбайливого ставлення до етнічної спадщини України. Таке положення відобразилось у законодавчій базі України («Закон про освіту», «Нова Українська школа») та ключовій компетентності для навчання впродовж життя (рекомендація 2018/0008 (NLE) Європейського Парламенту та Ради (ЄС), що докорінно вплинуло на освітній процес в глобальному сенсі.

На даному етапі розвитку українського і світового суспільства зростає роль учителя образотворчого мистецтва, перед яким постає низка завдань, серед яких – художньо-творче виховання школярів, що висуває нові вимоги до вищої школи, пов'язані з професійною підготовкою учителя образотворчого мистецтва. Таким чином, фахівець даної галузі повинен бути не тільки компетентним учителем чи художником, він повинен поєднувати професійні якості, бути всебічно розвинутою особистістю, здатною навчатися упродовж життя та вдосконалювати власний

професіоналізм, бути компетентним у застосуванні сучасних технологій у професійній діяльності.

За таких умов становлення і розвиток майбутнього учителя образотворчого мистецтва відбувається, коли основою навчання є система, що націлена на формування його професійної компетентності.

У науковій літературі відзначається, що дослідженнями фахової компетентності учителя образотворчого мистецтва, її структурних компонентів займалися: М. Бадіца, Г. Безпала, Т. Батієвська, Т.В. Висікайло, О. Данілюк, Н. Долгіх, С. Дорошенко, Г. Єрмоленко, І. Заргарян, С. Коновець, Л. Малинська, Л. Масол, О. Музика, Н. Миропольська, С. Мокроусов, Г. Орловський, Г. Падалка, Т. Паньок, О. Полехіна, О. Поліщук, Л. Рапацька, М. Ростовцев, М. Рудзик, О. Рудницька, А. Ружицький, О. Семенова, О. Смірнова, Г. Сотська, О. Стрільєвич, О. Федій, В. Форостюк, О. Хижна, О. Щолокова, О. Ярошинська, Ж. Ясеницька та інші.

Реформи у світовому освітньому просторі й українській освіті привертають нашу увагу до переліку ключових компетентностей для навчання впродовж життя, що схвалені та рекомендовані (NLE) Європейським Парламентом та Радою (ЄС) у 2018 році, серед яких компетентність культурної обізнаності та самовираження (Cultural awareness and expression competence) посідає важливе місце [9].

В законі «Про освіту» компетентність розглядається як динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну навчальну діяльність. Серед переліку компетентностей окремо виділяють культурну, що пов'язана з творчим потенціалом і культурним рівнем українського народу [4].

Розглянемо більш детально поняття «компетентність» у загальнопедагогічному сенсі та у контексті підготовки учителів образотворчого мистецтва.

Як зазначається у «Енциклопедії освіти», компетентність у навчанні молода людина набуває не лише під час вивчення предмета, групи предметів, але й з допомогою засобів неформальної освіти внаслідок впливу середовища тощо [3, с. 408].

Сучасна наукова література використовує поняття «компетентність» у професійному сенсі для позначення особистих і професійних якостей людини [7, с. 345].

У навчальному посібнику «Вища освіта України і Болонський процес» трактування компетентності збагачується, у порівнянні з попередніми, низкою структурних елементів і формулюється як «знання, вміння, навички та досвід, які формують професійні властивості фахівця на достатньому рівні для якісного виконання ним професійних функцій» [2, с. 354].

Професійна компетентність учителя образотворчого мистецтва за науковими дослідженнями Т. Висікайло визначається як якість дії працівника, що забезпечує ефективність вирішення професійно-педагогічних проблем і типових професійних завдань, які виникають у реальних ситуаціях педагогічної діяльності. Рівень її сформованості залежить від кваліфікації педагога, від загальноприйнятих цінностей моралі та етики, від володіння ним освітніми технологіями, від життєвого досвіду педагогічного працівника та його постійного удосконалення [1, с. 19].

Т. Стрітьєвич доповнює поняття компетентності та розкриває її як здатність до безперервного збагачення власного візуального досвіду; постійного вдосконалення вмінь та навичок художньо-естетичного сприймання, аналізу та інтерпретації творів мистецтва відповідно до авторського задуму, розуміння єдності форми та змісту; розвитку естетичного смаку й спеціальних здібностей; прагнення та здатність реалізувати на практиці художньо-естетичний потенціал для одержання власного неповторного результату творчої діяльності; поповнення знань, удосконалення вмінь і навичок з художнього формотворення засобами композиції в практиці активного продукування оригінальних за змістом, технічно майстерних та об'єктивно-ціннісних творів, що стає міцним підґрунтям для досягнення вершин художньо-педагогічного професіоналізму [8, с. 108].

Проаналізувавши сенс поняття «компетентність» у загальнопедагогічному значенні та контексті фахової підготовки учителів образотворчого мистецтва звернемо увагу на структурні складові професійної компетентності учителя образотворчого мистецтва.

Науковець С. Мокроусов [5, с. 6] і О. Піддубна [6, с. 108] розділили складові професійної компетентності учителя образотворчого мистецтва на три категорії:

1. універсальні;
2. загальнопрофесійні (педагогічні);
3. спеціально професійні.

Науковець Г. Безпала виділила чотири компоненти, що складають професійну компетентність учителя образотворчого мистецтва:

- змістовий (знання з основ наук; методологічні та теоретичні знання суті та способів здійснення образотворчої діяльності);
- фахові (дидактичні, методичні) знання з навчання, виховання, розвитку учнів; управлінські знання: аналіз, планування, організація, корекція);
- діяльнісний (інтелектуальні, проектувальні, організаторські, аналітико-рефлексивні вміння);
- особистісний (професійно-особистісні якості, позиція і спрямованість як особистості, індивіда і суб'єкта діяльності, рівень його відповідальності, свідомості і мислення; мотивація до оволодіння професією).

Т. Висікайло об'єднала певні поняття і виділила дві структурні складові професійної компетентності учителя образотворчого мистецтва – загальнопрофесійні (педагогічні) і предметні (образотворчі). До складу загальнопрофесійних (педагогічних) науковець віднесла:

- організаційну компетенцію (здатність ефективно вирішувати питання організації навчального процесу і проблем результативного навчання учнів образотворчому мистецтву);
- комунікативну (забезпечує процес педагогічного спілкування на заняттях);
- дослідницьку (дозволяє викладачу правильно враховувати індивідуальні особливості учнів);
- прогностичну (прогнозування результатів навчальної діяльності учнів у процесі виконання конкретних завдань);

- конструктивну (відбір і організація навчального матеріалу);
- рефлексійну (забезпечує саморозвиток, творчий підхід, результативність художньо-педагогічної діяльності).

Спеціальні (предметні) компетенції, які формуються у процесі вивчення таких навчальних дисциплін як «малюнок», «живопис», «композиція» для майбутнього учителя образотворчого мистецтва є першочерговими [1, с.24-25]. Такий поділ є більш доцільним у сучасній педагогічній практиці.

Отже, можна виділити два блоки структурних складових професійної компетентності учителя образотворчого мистецтва – загальнопедагогічний і спеціально мистецький. Загальнопедагогічний блок включає наступні компоненти: методичну, комунікативно-ситуативну, соціальну, психолого-педагогічну, прогностувально-рефлексивну, аутопсихологічну, інформаційно-технологічну, управлінську, кооперативну, валеологічну, загальнокультурну компетентності.

Спеціально мистецький – когнітивно-технологічну, образотворчу, художньо-естетичну, поліхудожню, творчо-креативну, колористичну компетентності.

Таким чином, на основі теоретичного аналізу можна зробити висновок, що професійна компетентність і її структурні складові підвладні змінам, які є наслідком розвитку суспільства, технічного прогресу і наукових досліджень. Зважаючи на нові реформи у освітньому просторі Європи і України, професійна компетентність учителя образотворчого мистецтва вимагає нових наукових досліджень. Дані дослідження мають бути направлені на уточнення та доповнення структурних складових професійної компетентності учителя образотворчого мистецтва і віднаходження більш ефективних форм та методів її формування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Висікайло Т. В. Формування фахової компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі пленерної практики: дис.на здоб. канд. пед.. наук : 13.00.04 / Т. В. Висікайло. – Харків, 2017. – 243 с.
2. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник / За ред. В. Г. Кременя. Авторський колектив: М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. В. Гребінко, І. І. Бабин. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України [головний ред. В. Г. Кремень]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
4. Закон України «Про загальну середню освіту» (Прийняття від 05.09.2017. Набрання чинності 28.09.2017). [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://osvita.ua/legislation/law/2232/>.
5. Мокроусов С. И. Структура профессиональной компетентности учителя изобразительного искусства [Электронный ресурс] / С. И. Мокроусов //APRIORI. Серия: Гуманитарные науки. – 2015. – №. 2. [Електронний ресурс]. – Електрон. дані. – Режим доступу: <http://www.apriori-journal.ru/journal-gumanitarnie-nauki/id/517>. – Загол. з екрану.
6. Піддубна О. Педагогічні основи фахової підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва / О. Піддубна / Педагогіка і психологія професійної освіти // Науково-методичний журнал. – 2008. – № 5. – 271 с.

7. Словник іншомовних слів: 23 000 слів та термінологічних словосполучень / Уклад. Л. О. Пустовіт та ін. – К.: Довіра, 2000. – 1018 с.

8. Стрітьєвич Т. М. Розвиток фахової компетентності у процесі професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва наукові записки / Т. М. Стрітьєвич // Ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. – Випуск 150. – Серія: Педагогічні науки. – Кропивницький: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2017. – 323 с.

9. Proposal for a council recommendation on Key Competences for Lifelong Learning. Retrieved from <https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/recommendation-key-competences-lifelong-learning.pdf>.

Жерновенков О. В.

*викладач Криворізького професійного
гірничо-технологічного ліцею,
м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область*

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ЯК ОСНОВА ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОЗДАТНИХ ФАХІВЦІВ ЗВАРЮВАЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА

Анотація. *В статті розглянуто актуальну проблему запровадження компетентнісного підходу у процесі підготовки конкурентоздатних фахівців зварювального профілю. Розглянуто ключові, базові та спеціальні компетентності електрогазозварників та їх характеристики.*

Ключові слова: *зварювальне виробництво, професійний навчальний заклад, компетентнісний підхід, компетентність.*

Основний виклад матеріалу. Одним із пріоритетних напрямків модернізації професійної освіти в Україні визнано компетентнісний підхід, який набуває важливого значення через переміщення акцентів з процесу накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок в площину формування і розвитку в учнів професійних навчальних закладів здатності практично діяти і творчо застосовувати у різних ситуаціях набуті знання і досвід. З огляду на це, актуальними завданнями, що потребують невідкладного розв'язання, є заміна освітньої парадигми із системи, орієнтованої на викладача як «ретранслятора знань» на систему, орієнтовану на учня, згідно якої викладач виступає в ролі організатора освітньої діяльності, а модель поведінки учня змінюється від пасивного засвоєння знань до дослідницько-активної, самостійної та самоосвітньої діяльності. Отже, як альтернатива освітньому процесу, побудованому на основі дидактичної тріади «знання – уміння – навички», при якій спостерігалась проблема відриву знань від умінь їх застосовувати, можна вважати компетентнісний підхід, впровадження якого в систему професійної освіти супроводжується покращенням взаємодії з ринком праці, підвищенням конкурентоспроможності фахівців, оновленням змісту, методології та відповідного освітнього середовища.